

Interview met Annemarie Hoogwerff Kroon en Derya Gunaydin  
door André de Vos  
fotografie Bert Janssen

**Drie jaar geleden werd het Pensioenlab opgericht. Doel: jongeren een stem geven in het pensioendebat. Dat lukt wonderwel. "De discussie wordt nú gevoerd, daar moeten we bij zijn."**

## HET PENSIOENLAB: JONGEREN DEBATTEREN MEE OVER PENSIOENEN



**Dat het gesprek met Annemarie Hoogwerff Kroon en Derya Gunaydin over pensioenen in het Utrechtse café Le Journal met twee pensioenjuristen plaatsvindt, is niet helemaal toeval. Het Pensioenlab verenigt voor een groot deel jongeren die al op een of andere manier in de pensioenwereld actief zijn. Via de vakbond, of via hun werk. "Misschien logisch, maar zeker geen voorwaarde," zegt Annemarie Hoogwerff Kroon. "Iedereen die jonger dan 35 jaar is en interesse heeft in pensioenen is welkom. We hebben ook een assistent-filiaalmanager van de Lidl erbij en een jongen die nog op de middelbare school zit."**

Hoogwerff Kroon (27) zelf is pensioenadvocaat bij Veugelers Advocatuur in Vlaardingen. Ze adviseert en staat partijen bij in conflicten over pensioenregelingen. Sinds een jaar zit ze bij Pensioenlab. Ze deed mee in de werkgroep pensioencommunicatie, die zich boog over de vraag hoe je het beste over pensioenen kunt communiceren. "Ik hoorde van het Pensioenlab. Het leek me leuk en belangrijk om mee te doen. Wij proberen jongeren een stem te geven. Nu worden ze amper gehoord in het debat. In mijn werk zie ik ook vooral oudere mensen, met name mannen."

Verfrissend is het zeker om eens met jongeren te praten over pensioenen. En dan ook nog twee jonge vrouwen. Die voeren in het pensioendebat niet bepaald de boventoon, om het voorzichtig uit te drukken. Dat weet ook Derya Gunaydin (33), die eveneens sinds een jaar aan het Pensioenlab meedoet. De pensioenjuriste van Syntus Achmea is nu namens VCP Young Professionals voorzitter van het Pensioenlab. Alsof ze het nog niet druk genoeg heeft met een carrière in opbouw en twee jonge kinderen.

### *Niet lullen, maar poetsen. Meedoen.*

Gunaydin: "Dat is natuurlijk ook de uitdaging voor veel jongeren. Je hebt ook zoveel andere dingen aan je hoofd." Hoogwerff Kroon: "En pensioen is nog zo ver weg. Als je net aan je eerste baan begint, ben je daar al zo blij mee dat je je niet in je pensioen gaat verdiepen." Gunaydin: "Maar de discussie wordt nu wel gevoerd, de belangrijke besluiten worden nu genomen. Daar moeten we bij zijn, anders kan het voor jongeren wel eens niet zo goed uitpakken. Er is veel reuring. Wie het hardst schreeuwt, wordt het best gehoord. En het zijn nu vooral de ouderen die heel fel zijn. Dus wat mij betreft is het niet lullen, maar poetsen. Meedoen."

Dat was precies ook de reden waarom het Pensioenlab in 2012 werd opgericht, om het geluid van jongeren beter gehoord te krijgen. En een kweekvijver van pensioentalent te creëren. Het Pensioenlab 'leidt' daartoe jongeren op in de pensioendiscussie. Ze gaan op een pensioen 'bootcamp' en discussiëren in werkgroepen over het pensioenstelsel. Daarin worden ze begeleid door deskundigen uit de pensioenwereld, die het jongereninitiatief hebben omarmd en de jongeren een beetje wegwijs maken in de complexe sector.

Dit najaar wordt de derde groep jongeren opgeleid. Hun aantallen worden steeds groter. De eerste lichter bestond nog uit 50 jongeren, vorig jaar waren het er 80 en dit jaar naar verwachting 100. De vraag is natuurlijk hoeveel impact ze kunnen maken in de pensioenwereld, waar de verhoudingen in beton zijn gegoten. "Ik heb de indruk dat we wel serieus worden genomen door de traditionele partijen in de sector", zegt Hoogwerff Kroon. "Ons doel is om gevraagd en ongevraagd adviezen te geven, vanuit de visie van jongeren. En dat doen we dus ook. Daar krijgen we complimenten voor. Maar ja, je weet natuurlijk nooit wat er met je adviezen gebeurt."

### *Allerminst vanzelfsprekend dat jongeren meer in de melk te brokkelen krijgen*

Gunaydin zou graag zien dat jongeren daadwerkelijk wat meer in de melk te brokkelen krijgen in de pensioenwereld. Dat is nu allerminst vanzelfsprekend. "Het Pensioenlab bereidt jongeren ook voor op bestuursfuncties. Maar als er dan een vacature is wordt er 15 jaar managementervaring gevraagd en ervaring in bestuursfuncties. Dan vallen jongeren natuurlijk snel af. Als ik naar zo'n bestuur stap, zien ze zelf ook wel in dat die eisen de toetreding van jongeren tegenhoudt. Het gaat uiteindelijk om geschiktheid en een evenwichtig bestuur dat een afspiegeling is van de deelnemerspopulatie. Voor gepensioneerden worden nu bestuurszetels gecreëerd, hoe zit het dan met ons? Ik ben het er helemaal mee eens dat pensioenbestuurders over voldoende expertise moeten beschikken. In ons advies geven wij de sector drie concrete aanbevelingen: (1) creëer bewustzijn en meer mogelijkheden voor jongeren; (2) schenk meer aandacht aan het opleiden van jongeren en (3) creëer een soort stageplaatsen waar jongeren een tijdje kunnen meedraaien om die kennis op te doen. Dat kan heel goed via het verantwoordingsorgaan, maar er komen ook steeds meer jongeren in de besturen. Daar zijn we trots op."

De twee zien dat jongeren om zich heen zich meer verdiepen in hun pensioen. "Mijn vrienden weten natuurlijk dat ik in de pensioenwereld werk," zegt Hoogwerff Kroon. "Dus ze komen wel met vragen. Vooral of ze een goede regeling hebben en of er straks nog wel pensioen voor ze is. Maar veel kennis is er niet. De meeste jongeren horen en lezen wel dat het niet helemaal goed gaat met de pensioenen, maar ze denken vooral dat dat komt door de economische crisis, niet door andere zaken, zoals de vergrijzing. Ik begrijp het wel. Pensioen is moeilijk en niet altijd even opwindend. Mijn eigen ouders beginnen al te gapen als ik het over pensioen heb. Erger is dat ik soms de indruk heb dat ze het in de politiek ook niet altijd helemaal begrijpen."

### *Erger is dat ik soms de indruk heb dat ze het in de politiek ook niet altijd helemaal begrijpen*

Het Pensioenlab heeft een aantal vanuit jongerenperspectief logische speerpunten. Indexatie moet goed gereguleerd worden, zodat de pensioenpotten niet leeg worden geïndexeerd. De doorsneepremie moet worden aangepast, omdat ze ongunstig is voor jongeren die veel van baan wisselen. Er moet meer keuzevrijheid komen, op allerlei terreinen. De communicatie over pensioenen moet toegankelijker. En natuurlijk: jongeren moeten een positie in de pensioenwereld krijgen.

Maar revolutionair is het Pensioenlab allerminst. Ook wel begrijpelijk, gezien de stevige wortels van veel deelnemers in de vakbeweging. Dat

geldt overigens niet voor Hoogwerff Kroon. "Het probleem van de pensioenen is dat er te laat is ingegrepen om de problemen van de vergrijzing, stijgende levensverwachting en lage rente op te vangen. Nog niet zo lang geleden gingen mensen met 55 of 60 jaar met pensioen. Onbegrijpelijk, onbetaalbaar. De armoe is relatief gezien het laagst onder ouderen. Natuurlijk, zij hebben voor het pensioen betaald, maar de toezeggingen zijn gewoon te hoog. Dat moet worden aangepast. Ik ben persoonlijk niet bang dat straks de pensioenpotten leeg zijn – er worden op tijd maatregelen getroffen – maar zulke riante pensioenen als ouderen nu hebben zijn voor ons niet weggelegd. Als maar wel duidelijk is wat we straks wél hebben."

### *Is communiceren in koopkracht echt vooruitgang?*

Over de wetgeving die nu wordt doorgevoerd zijn de meningen verdeeld. Hoogwerff Kroon: "Ik heb niet de indruk dat het met de wet pensioencommunicatie allemaal heel veel duidelijker wordt voor de gemiddelde Nederlander. Is communiceren in koopkracht echt vooruitgang? Het nieuwe FTK dwingt wel tot meer voorzichtigheid bij indexatie, maar er hangt toch nog veel af van de lagere regelgeving."

Ook Gunaydin is blij dat er strengere regels komen voor indexatie, maar ze vreest ook dat pensioenfondsen met het nieuwe FTK minder risicovol gaan beleggen. "Het nieuwe FTK is een verbetering ten opzichte van het oude, maar ik ben teleurgesteld dat fundamentele beslissingen vooruit geschoven worden. Fondsen kunnen door dit nieuwe FTK heel lang in herstel verkeren. In die fase mogen ze niet meer risico nemen dan waarmee ze de herstelperiode ingingen. Dat beperkt de fondsen ernstig in hun vrijheid om te beleggen. Wij vinden dat pensioenfondsen bij de overgang naar het nieuwe FTK de mogelijkheid moeten hebben om een nieuw beleggingsbeleid te formuleren. Op dit moment beleggen veel fondsen onnodig defensief. En daar hebben dan vooral jongeren weer last van."

Gunaydin vindt dat de voordelen van collectiviteit behouden moeten blijven, maar dan wel op een manier die recht doet aan de positie van jongeren. "Het perfecte en toekomstbestendige pensioencontract voor jong en oud heb ik ook niet voorhanden. Maar een klassiek DB-stelsel past daar volgens mij niet meer bij. Maar goed, dat hebben we eigenlijk al verlaten."

### *Geen voorstander van het aanwenden van pensioenpotten voor hypotheken*

De pensioenjuriste is geen groot voorstander van het aanwenden van de pensioenpotten voor andere doeleinden, zoals hypotheken. "Mijn persoonlijke mening is dat we het zuiver moeten houden. Pensioen is uitgesteld loon, bedoeld voor later. Als je dat gaat vermengen met zaken als zorg en wonen, bestaat het risico dat er niks meer is als je met pensioen gaat. Bovendien wordt het heel erg gecompliceerd. En het is nu al ingewikkeld genoeg."

Waar de jongeren geen zin in hebben, is een generatieconflict, dat nu toch wel behoorlijk speelt in de pensioenwereld. "De problemen met de pensioenen moeten niet worden afgewenteld op de jongeren," zegt Gunaydin. "Maar ik geloof niet dat dat uiteindelijk de wens is van wie dan ook. We zullen voor de stijgende levensverwachting en het renterisico een eerlijke oplossing moeten vinden. Het heeft helemaal geen zin om de schuld tussen generaties door te schuiven. Mijn vader wil ook dat ik straks een goed pensioen heb, en ik wil dat weer voor mijn kinderen." ❧